

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83422,Teisseyre-Wawrzyniec.html>
2023-12-04, 08:18

Teisseyre Wawrzyniec

Teisseyre Wawrzyniec (1 VIII 1860, Kraków – 2 IV 1939, Lwów), geolog i paleontolog. Syn Henryka, inżyniera kolejowego, i Marii z domu Węgierskiej; protoplasta „linii geologicznej” rodziny, z której geologami byli: syn Henryk, i wnukowie: Juliusz oraz Andrzej Karol.

Do szkół średnich uczęszczał w Krakowie i Tarnopolu, gdzie uzyskał maturę w 1878. W 1878–79 studiował geologię na UJ u A. Altha. Następnie do 1883 kontynuował naukę w uniwersytecie w Wiedniu (M. Neumayr, E. Suess, G. Tschermak), specjalizując się w paleontologii oraz tektonice. W 1883–85 był asystentem wolontariuszem Państwowego Zakładu Geologicznego w Wiedniu. Doktorat uzyskał w Uniw. Wiedeńskim w 1885 na podstawie rozprawy *Der Podolische Hügelzug der Miodobory en als ein sarmatisches Bryozoenriff* (1884). Z ramienia Państwowego Zakładu Geologicznego w 1883 prowadził badania osadów jurajskich k. Rjazania w Rosji, co udokumentował w 1883–84 publikacjami. Przed wszystkim prowadził rozpoznanie geologiczne Podola (od 1884), które kontynuował w następnych dziesięcioleciach. W 1885–86 asystent w Katedrze Mineralogii UJ (u A. Altha), pod którego kierownictwem rozpoczął prace na Podolu nad mapami *Atlasu geologicznego Galicji* w skali 1:75 000. Poszukując stabilizacji zawodowej, w 1891–95 został syplementem w szkołach średnich Lwowa i Krakowa. Dzięki stypendium AU w 1893 wyjechał na uzupełniające studia do Niemiec. Po powrocie kontynuował prace nad mapami AGG. W 1886–1910 pracował w rumuńskiej służbie geologicznej na karpackich terenach naftowych, stając się znawcą problematyki bituminów łuku karpackiego. Po powrocie do kraju został współpracownikiem Komisji Fizjograficznej AU w zespole *Atlasu*. Współpracował z kopalnictwem w Karpatach w Galicji jako ekspert. Po powstaniu w Warszawie w 1919 Państwowego Inst. Geologicznego jako znawca problematyki naftowej został tam zastępcą dyrektora (J. Morozewicza).

Opuścił tę placówkę w 1923 na znak protestu po odmowie realizacji programu poszukiwań złóż ropy naftowej na Przedkarpaciu. Od 1925 jako profesor kierował do końca życia Katedrą Geologii Politechniki Lwowskiej, po przejściu na emeryturę jako profesor tytularny.

W pierwszym okresie pracy T. był głównie paleontologiem, później kartografem geologicznym i geologiem regionalnym, następnie geologiem naftowym, a w końcu tektonikiem powszechnie uważanym za „wizjonera”. Ostatnie dotyczyło zagadnień granicy zachodniej platformy wschodnioeuropejskiej (tzw. linia Teisseyre’a) oraz zachowania się płyty podolskiej (uznawał ją za horst) w czasie powstawania Karpat. W spękaniach poprzecznych w tych jednostkach dopatrywał się przyczyny migracji ropy naftowej.

Z rozpraw paleontologicznych poznawczo ważne były: *Ein Beitrag zur Kenntniss der Cephalopodenfauna der Ornathentone im Gouvernement Rjazan (Russland)* (1883), *O blastoidach i cystoidach i ich znaczeniu naukowym* (1891), *O charakterze fauny kopalnej Miodoborów* (1896). *Beiträge zur neogenen Mulluskenfauna Rumäniens mit besonderer Berücksichtigung der Erdölgebite der Subkarpathen* (1907). Elementy biostratygrafii stanowią część integralną opracowań geologiczno-regionalnych związanych ze sporządzeniem arkuszy AGG. Z tych arkuszy T. opracował zeszyt 8 (mapa i tekst) m.in. dotyczący Miodoborów (1900), oraz zeszyt 22 (tylko mapa) obejmujący m.in. Żydaczów i Stryj (1912–13). Pierwszy z nich stanowi wprowadzenie do poglądów T. na rolę przedmurza Karpat na kształtowanie się fleksur warstw, promienistej tektoniki nieciągłej oraz zagadnień, które nazywał w późniejszych pracach kryptotektoniką, homologiami tektonicznymi itp. Problemy te rozwijał w pracach: *Der palaozoische Horst von Podolien und die ihn umgebenden Senkungsfelder* (1903), *O związku w budowie tektonicznej Karpat i ich przedmurza* (1907), *Zarys tektoniki porównawczej Podkarpacia* (1921), *Prawo wędrówki osi geosynkliny Karpat* (1922 i 1926), *Zagadnienia epirotektoniki transkontynentalnej na tle paralelizacji badań geologicznych na Podkarpaciu* (1935–37). Zajmował się także zagadnieniem występowania złóż ropy naftowej w wysach solnych, wulkanizmem błotnym i in. Prace te w większości

wywoływały dyskusję, która z uwagi na małą liczbę specjalistów nie miała przełożenia na problemy rozpoznania budowy głębokiej Karpat oraz związanych z tym zagadnień surowcowych.

T. był aktywnym członkiem Tow. Naukowego we Lwowie oraz Polskiego Tow. Przyrodników im. Kopernika (1920 członek honorowy). Członkostwa honorowego PIG nie przyjął, protestując przeciw odejściu przez tę instytucję od programu głębokich wierceń poszukiwawczych.

Fleszarowa; Śródka.

S. Czarniecki, Z. Martini: *Materiały redakcyjne Atlasu Geologicznego w Galicji*, KHNT 1967, t. 12, nr 1; „Przegląd Geologiczny” 1960 (Z. Pazdro).

Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)